Maa- ja metsätalousministeriö, luonnonvaraosasto

Erityisasiantuntija Roni Selén

Asia: HE 49/2023 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kalastuslain 79 §:n muuttamisesta

Muistio maa- ja metsätalousvaliokunnan kuulemiseen tiistaina 24.10.2023

Keskeinen sisältö:

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi kalastuslakia siten, että kalastonhoitomaksun maksuvelvollisuuden yläikärajaa nostettaisiin nykyisestä 64 vuodesta 69 vuoteen. Muutos toteutettaisiin siten, että ne henkilöt, jotka ovat saavuttaneet vapautuksen maksuvelvollisuudesta ennen lakimuutosta saisivat säilyttää sen jatkossakin. Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2024.

Esitys liittyy pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelmaan.

Esitys liittyy valtion vuoden 2024 talousarvioesitykseen.

Taustaa:

Esityksen perusteena on arvioitua pienempi kalastonhoitomaksukertymä sekä pitkään jatkunut kalastonhoitomaksusuoritusten määrän väheneminen. Kalastonhoitomaksukertymä on jäänyt noin 2 miljoonaa euroa pienemmäksi, kuin kalastuslain uudistuksen yhteydessä arvioitiin. Kalenterivuoden maksu on tällä hetkellä 47 euroa, kun se uuden lain voimaan tullessa vuoden 2016 alussa oli 39 euroa. Maksun korotuksilla ei ole pystytty paikkaamaan maksukertymän vähenemistä.

Vuosikohtaisten maksujen määrä, joista kertyy valtaosa kalastonhoitomaksukertymästä, on viimeisen 20 vuoden aikana pudonnut yli kolmanneksen, eli noin 300 000 kappaleesta noin 190 000 kappaleseen.

Tavoite:

Ehdotetulla lain muutoksella pyritään varmistamaan kalastuslain tavoitteiden toteuttamiseen riittävä rahoitustaso. Kertyneitä kalastonhoitomaksuvaroja käytetään kalastuslain 82 §:ssä säädettyihin käyttötarkoituksiin, joita ovat:

- kalavesien kestävän käytön ja hoidon suunnittelusta ja toimeenpanosta, ohjaamisesta ja kehittämisestä sekä kalastuksenvalvonnasta aiheutuvat kustannukset;
- kalatalousalueiden toiminnasta aiheutuvat kustannukset;
- kalatalousalan neuvontapalvelujen järjestämisestä aiheutuvat kustannukset;
- kalavesien yleiskalastusoikeuksien hyödyntämisestä sekä kalastusopastoimintaan

perustuvasta käytöstä maksettavat korvaukset vesialueen omistajille; sekä
- valtiolle ja Metsähallitukselle kalastonhoitomaksun kannosta aiheutuvien menojen maksaminen;
- kalastuslain 94 §:n 1 momentin 2–8 kohdassa tarkoitetuista rekistereistä aiheutuvien menojen maksamiseen.

Lisäksi esitetyn muutoksen toivotaan vähentävän tarvetta kalastonhoitomaksun korottamiseen. Maksun nostamisen on todettu laskevan maksuhalukkuutta.

Esityksen pääasialliset vaikutukset:

Maksuvelvollisuus säädettäisiin 18–69-vuotiaille kalastajille, eli maksuvelvollisuuden yläikärajaa nostettaisiin nykyisestä 64 vuodesta 69 vuoteen. Vapautettuja maksusta olisivat kuitenkin ne, jotka lain voimaantuloon mennessä olisivat saavuttaneet maksuvapauden. Maksuvapautuksesta johtuen muutoksen kokonaisvaikutukset kalastonhoitomaksukertymään tulevat näkyviin vasta viiveellä. Seuraavien viiden vuoden aikana maksukertymän odotettaisiin kasvavan yhteensä noin miljoona euroa. Esitys nostaisi 65–69 vuotiaiden kalastuksesta aiheutuvia kustannuksia nykytilanteeseen nähden, mutta muutoksen ei odoteta merkittävästi vaikuttavan heidän kalastusharrastuksensa jatkumiseen.

Esityksellä on vaikutuksia vuoden 2024 valtion talousarvion kalatalouden edistämisvarojen tulomomenttiin 12.30.44 (Kalastonhoitomaksut), koska ne kalastavat henkilöt, jotka täyttävät 65 vuotta vuonna 2024, joutuisivat maksamaan kalastonhoitomaksun. Muutoksen arvioidaan kasvattavan momentin tulokertymää 160 000–200 000 eurolla. Sen sijaan valtion vuoden 2024 talousarvion vastaavaan menomomenttiin muutoksella ei olisi vaikutusta.

Lausuntopalaute:

Lausuntoja saapui määräaikaan mennessä kaikkiaan 11 kappaletta. Lisäksi yksi lausunto saapui myöhässä.

Yhteenvetona lausunnoista voidaan todeta, että kolme tahoa vastusti esitystä ja muut tahot kannattivat esitystä ehdotetussa muodossa tai hieman muutettuna.

Esitykseen kriittisesti suhtautuneet tahot näkivät, että muutos vähentäisi 65 vuotta täyttäneiden halua kalastusharrastuksen jatkamiseen, nostaisi heidän elinkustannuksiaan ja jopa vähentäisi kotimaisen kalan kulutusta. Saamelaiskäräjät katsoi, että kalastonhoitomaksun maksuvelvollisuuden yläikärajan nostaminen heikentää saamelaiskulttuurin harjoittamismahdollisuuksia, koska se nostaa kynnystä kotitarvekalastukselle.

Esitykseen myönteisesti suhtautuneet tahot eivät nähneet vastaavia uhkakuvia. Esitystä pidettiin tarpeellisena kalastonhoitomaksukertymän turvaamiseksi, eikä sen nähty merkittävästi lisäävän harrastamisen kustannuksia. Parissa lausunnossa jopa ehdotettiin maksuvelvollisuuden ulottamista vielä esitettyä laajemmalle.

Esityksen perusteluteksteihin tehtiin lausuntopalautteen perusteella joitakin teknisiä muutoksia mutta esityksen keskeiseen sisältöön ei koskettu.

Muuta:

Hallituksen esityksen antamisen jälkeen huomattiin, että myös kalastuslain 7 §:ään ja 8 §:ään on tarpeen tehdä tekniset muutokset käsiteltävänä olevan esityksen johdosta. Maa- ja metsätalousministeriö toimittaa maa-ja metsätalousvaliokunnalle ehdotukset pykälämuotoiluista lähiaikoina.